

Eerlijk delen kost veel geld

De overheid heft belasting op inkomen uit arbeid om de welvaart eerlijker te verdelen. Maar dat kost welvaart. Volgens Bas Jacobs kan het goedkoper.

KEES TAMBOER

Bas Jacobs, een jonge, linkse econoom, werd vorig jaar hoogleraar openbare financiën aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Maandag hield hij zijn inaugurele oratie: *De prijs van gelijkheid*. Zo heet ook het boek dat deze week van Jacobs bij uitgeverij Bert Bakker is verschenen, waarin hij op zoek gaat naar de vraag wat het de samenleving kost het inkomen eerlijker te verdelen. Geen lichte stof, wel belangrijk.

In de negentiende eeuw bestond het volk uit twee naties: de rijken en de armen. De kloof was enorm, en de overheid achtte het niet haar taak die te versmallen. Het weinige geld dat de overheid nodig had om het land te besturen inde zij via indirecte belastingen op eerste levensbehoeften: zout, zeep, meel, vlees, steenkool, turf. Dat trof de armsten het zwaarst, waardoor de kloof steeds wijder werd. Dankzij liberale politici werd uiteindelijk de druk verlegd naar directe belasting op inkomen.

Dat was de eerste stap op de lange weg naar inkomenshervreiding. In de twintigste eeuw groeide de inkomstenbelasting uit tot een complex stelsel van oplopende ('progressieve') belastingtarieven, premies, lokale heffingen, aftrekregelingen, toeslagen, kortingen en vrijstellingen. Tel daarbij op subsidies, uitkeringen, huurbepalingen en minimumloonregelingen. Zo verdelen wij tegenwoordig de welvaart.

Mooi werk. Maar belasting op inkomen heeft één groot nadeel: de netto inkomsten uit arbeid worden

minder, en dat ondermijnt het animo om te werken. Gevolg: productieverlies. Bedrijven moeten dan de lonen verhogen om mensen aan te trekken. Dat leidt weer tot banenverlies, dus ook tot productieverlies. En productieverlies is welvaartsverlies.

Dat is de prijs van minder ongelijkheid. Hoe hoog is die prijs? Jacobs becijfert, langs tamelijk ingewikkelde redeneringen en berekeningen, dat elke herverdeelde euro ongeveer vijftig eurocent kost. Gemiddeld belopen de kosten volgens hem ruwweg vijftien procent van het totale inkomen. Bij een nationaal inkomen van bijna 600 miljard euro hebben we het dan over een welvaartsverlies van 90 miljard euro.

Voor linkse economen en politici is dat een onprettige conclusie. Rechts kraait victorie: het rondpompen van geld door de overheid is nergens goed voor. Drastische be-

Voor links pakt Jacobs een ander taboe aan: het hoge minimumloon

lastingverlaging dus, volgens het recept van Thatcher, Reagan en Bush? Onaanvaardbaar, de prijs van de negentiende-eeuwse ongelijkheid is vele malen hoger dan de prijs van onze gelijkheid. Daarom gaat Jacobs op zoek naar methoden om gelijkheid goedkoper te maken.

Belasting op inkomen uit arbeid

verstoort de arbeidsmarkt. Met belasting op kapitaal, bezit en vermogen kunnen we de belasting op arbeid verlichten. In Nederland echter wordt kapitaal per saldo niet belast, maar gesubsidieerd. Leveren de vennootschapsbelasting, dividendbelasting, erfenisbelasting en vermogensrendementsheffing de overheid samen ruim 25 miljard euro op, de aftrek van hypotheekrente en pensioenpremies kosten de overheid meer dan 27 miljard. Als die twee aftrekregelingen verdwijnen, kunnen de tarieven van de inkomstenbelasting tien procentpunten omlaag. De prijs van de

gelijkheid zakt dan, aldus Jacobs, van vijftig naar dertig cent per herverdeelde euro.

Slecht nieuws voor rechts. Voor links is het weer niet leuk dat Jacobs de vennootschapsbelasting op bedrijfswinsten een zachte dood ziet sterven. Het is een belasting waarvoor werknemers opdraaien – met lagere lonen en minder banen. Rechts moet er weer genoeg mee nemen dat de belasting op erfenissen – 'met de vergrijzing in aantocht' – niet mag verdwijnen.

En invoering van een 'vlaktafs' met een voor iedereen gelijk belastingtarief – zoals bepleit door

VVD, CDA en sommige fiscalisten – is uit den boze. Een algemeen tarief van 37,5 procent zou volstaan om de overheidsinkomsten veilig te stellen; dat zou de prijs van gelijkheid drukken. Maar dan betaalt de onderkant een enorme belastingverlaging voor de bovenkant. Om de onderkant te ontzien zijn hoge belastingkortingen nodig. Dat vergt een algemeen tarief van 43,5 procent, en dan betalen de midden-groepen de belastingverlaging van de upper class en vliegt de prijs van de gelijkheid juist omhoog.

Voor links pakt Jacobs weer een ander taboe aan: het hoge minimumloon kost banen aan de onderkant. Extra nadeel is dat hoger opgeleide werknemers dan minder productief zijn, doordat zij werkzaamheden van laagopgeleiden erbij moeten nemen. Al dat productieverlies is te voorkomen door het minimumloon te verlagen en tegelijkertijd een zó hoge belastingkorting voor de laagstbetaalden te introduceren dat de fiscus geen geld int bij minimumloners, maar geld aan hen uitkeert. Uitkomst: meer banen én een hoger nettoloon, plus een lagere prijs van gelijkheid.

Zo worden veel ballonnen doorgeprikt. De kern van de boodschap is dat de samenleving altijd moet laveren tussen twee kwaden: het falen van de markt en het falen van de overheid. Professor Jacobs is 34 jaar, met hem als loods kan de verzorgingsmaatschappij nog wel even mee.

k.tamboer@parool.nl